

Frankenberg

Een tocht door de Historische oude binnenstad

7. Stadhuis- bekken

Reproductie van het in 1902 afgebroken bekken van de watervoorziening van de stad. Van 1503 tot 1899 werd water opgepompt door middel van de waterkracht van de Eder. Het water van de Eder zette de Niedermolen in beweging en het opgepompte water ging door houten (later ijzeren) pijpen naar deze en andere bekkens in het oude stadsdeel. Bovendien waren er nog enkele bronnen. Vanaf 1900 werden de huizen aan de waterleiding aangesloten en werden de bekkens en bronnen overbodig.

8. Vroegere Bierbrouwerij

Tussen vakwerkhuisen ontstond in 1583 het brouwhuis, waar van 1583 tot 1892 bier gebrouwen werd. Sinds 1843 wordt het gebouw ook door de plaatselijke brandweer gebruikt.

9. Steinhaus- Het stenen huis

Oudste huis van de stad. In 1240 als kantoor voor de burgemeester, districtshoofden en andere hoogwaardigheidsbekleders gebouwd. Het bleef bespaard tijdens de grote brand in 1476 en werd daarna als raadhuis gebruikt. Het keukengedeelte op de benedenverdieping, met mooie open haard en stadswapen is omstreeks 1485 gemaakt door Heinrich Schwalm. Het “stenen huis” werd van 1975 tot 1977 grondig gerestaureerd.

10. Het partiëershuis aan de Obermarkt

Eén van de belangrijkste vakwerkhuisen van Frankenberg dateren uit 1531. Mooi gelijkmatig opgebouwd uit klinkers in verschillende structuren. Het huis is rijkelijk versierd en de kozijnen staan op regelmatige afstand van elkaar op alle verdiepingen. Bijzonder is, dat de opbouw van de bovenverdieping schuin naar voren uitsteekt ten opzichte van de benedenverdieping. Op z'n breedst tot 40 cm. Ook dit huis onderging een restauratie tussen 1975 en 1977.

11. Heksentoren

Van de 20 verdedigingstorens en 5 poorten van de verdedigingswerken van de stad is dit de enig overgebleven toren (uit de 13^e eeuw). Met z'n 3 meter dikke muren en een hoogte van 10 meter deed hij ook dienst als stadsgevangenis. Terwijl hij vroeger “Hainstock” genoemd werd ontstond gedurende de tijd van de heksenprocessen zijn tegenwoordige naam: “Hexenturm” (heksentoren). Gerestaureerd in 1903.

12. Pferdemarkt 10 – 16

Deze vakwerkhuisen werden in de oorspronkelijke staat hersteld tussen 1979 en 1986.

13. Geismarer Straße 3

Vakwerkhuis uit de 16^e eeuw.

14. .Untermarkt 2 – 12

Goed bewaard gebleven vakwerkhuisen. De meer verdiepingen tellende hoekkerkers van de huizen nr. 2 en 12 en op marktplein nr. 13 zijn typisch voor Frankenberg

15. Untermarkt 14 und 16

Ontmoetingsplaats voor ouderen van het Roode Kruis. Gebouw nr. 10 stamt uit de 16e eeuw en is voorzien van mooi regelmatig klinkervakwerk.

16. Steingasse 17

Deze woning behoort tot de oudste vakwerkhuisen van Frankenberg. Rondom 1500 gebouwd en in 1983 gerestaureerd.

17. Herbold'sches huis (Steingasse 1)

Eén van de mooiste vakwerkhuisen. Gebouwd van baksteen met drie etages tellende hoekkerkers. Op de dorpels laatgothische fijn uitgesneden letters van ongewone grootte; uitgesneden wapen en zegel van Frankenberg en de bouwer aan de ingang van het huis. De woning dateert uit 1564 en werd van 1975 – 1977 gerestaureerd.

18. Neue Gasse 5

Eén van de oudste woningen, met balken, die aan de noordkant vanaf de benedenverdieping tot aan de bovenste verdieping doorgetrokken zijn. Gebouwd omstreeks 1564 en gerestaureerd in 1978/79.

19. Rittersraße 6 – 8

Schitterend woon-winkelhuis met erg zware balken net als bij het stadhuis; gebouwd omstreeks 1520.

20. Neustädter Straße 49 (winkelstraat)

Bijzonder bekoorlijk vakwerkhuis, dat in 1978 geheel hersteld werd.

21. Neustädter Straße 35

Huis met twee verdiepingen tellende hoekkerkers. Volgens mondelingen overlevering zou het hier om het raadhuis gaan van het nieuwe stadsdeel, dat in 1556 met het oude stadsdeel verbonden werd. Gerestaureerd in 1977.

22. Iller en Mones figuren

Deze staan op het Illerplerin (1978). Iller en Mones zijn spotnamen voor rasechte Frankenbergers. Opschrift (verduitscht): “Iller, ist der Mones zuhause?” “Nein, er ist auf dem Gossberg und begiesst die Pflanzen!”

23. Informatie-bord

De stadsomroeper ter herinnering, hoe in vroegere tijden, iets bekend gemaakt werd. Dichtbij in de bestrating ingelegd, het wapen van de stad Frankenberg.

24. Klooster St. Georgenberg

Het tussen 1245 en 1248 onstane nonnenklooster van de Cisterciënzerode. Na de hervoming deed het dienst als kantoor van de landgraaf. Nu wordt een deel gebruikt door de gemeente, terwijl een ander deel is ingericht als streekmuseum.

1. De “Burgberg”

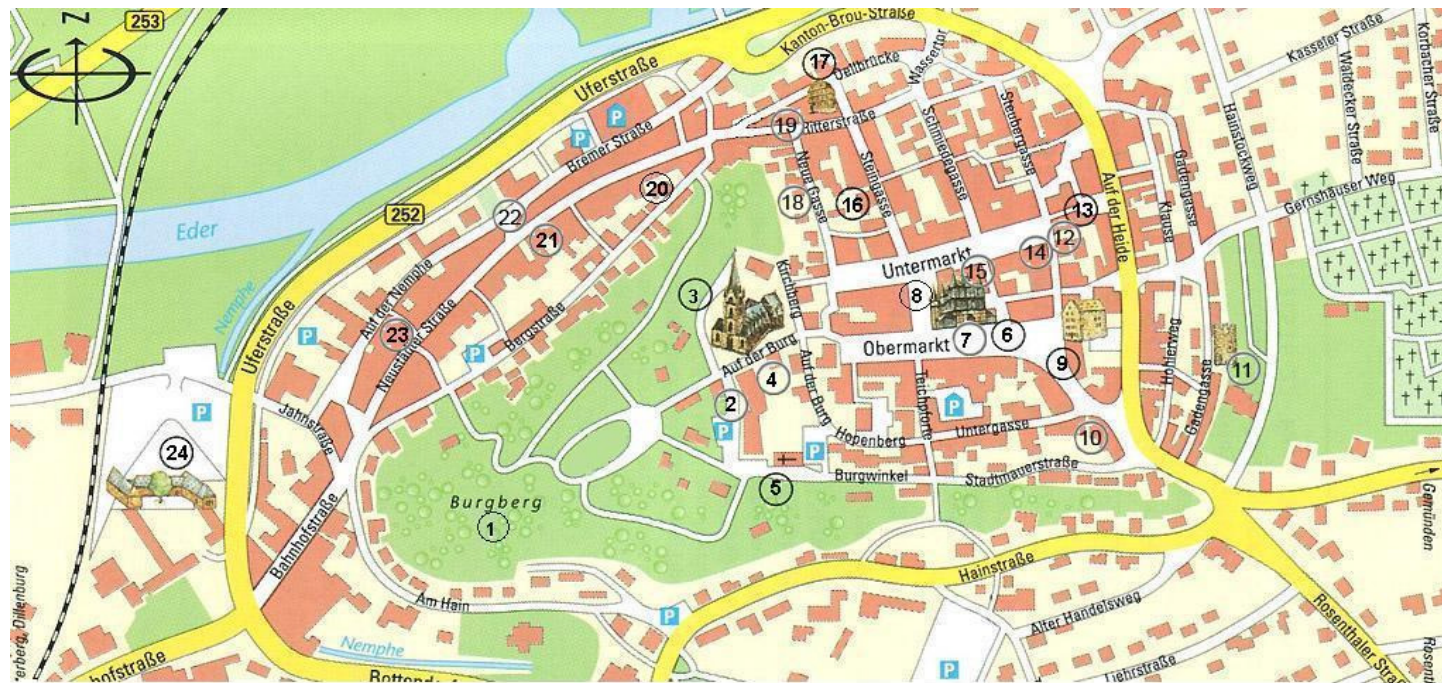
Op deze berghoogte bouwden de Franken tussen 520 en 720 tijdens hun veldslagen met de naburige Saksen en ter verdediging van de wijnroute Frankfurt – Frankenberg een vesting, genaamd “Frankenburg”. Deze vesting verloor aan betekenis na afloop van de oorlogen met de Saksen, in 804. In 1122 kwam de landgraaf van Thüringen in het bezit van de Burgberg. In 1234 werd op deze berg een kasteel gebouwd en ten oosten hiervan ontstond de stad Frankenberg. In 1236 wordt Frankenberg voor het eerst als plaats en om 1240 als stad vermeld. Frankenberg groeide uit tot bloeiende handelsstad en haar burgers bereikten een hoge welstandsgraad. In 1335 werd ten noorden van het kasteel een nieuw stadsdeel gebouwd. Het nieuwe- en oude deel werden in 1556 samengevoegd. In 1378 werd het kasteel in brand gestoken, omdat de burgers van Frankenberg in opstand kwamen tegen het eigenmachtig optreden van de kasteelheer. Het kasteel werd niet herbouwd. Op 9 mei 1476 brandden bijna alle huizen van het oude- en nieuwe stadsdeel af. Omdat zich de handel intussen via andere wegen had verlegd, was het vanaf die tijd gedaan met Frankenberg als bloeiende handelsstad. In 1798 liet overste van Todenwarth de kasteelruïnes afbreken en de plaats werd geegaliseerd. Daarop plantte hij bomen, waarvan er nu nog enkelen staan. In 1899 werd op de berg een waterreservoir gebouwd, die voor de watervoorziening van de stad zorgt. Net zo als vroeger heeft men ook nu nog een schitterend uitzicht vanaf de hoogte van Frankenberg en men ziet in zuidelijke richting: het zwembad met park waar van 1288 tot 1786 een vijver van de landgraaf lag. Hier liep ook de eerder vermelde wijnroute langs. In westelijke richting: het voormalige klooster St. Georgenberg; het Edertal met het Rothaargebiede en de vroeger “Kölnische Höhenstraße”. In noordelijke richting het streekziekenhuis; het Edertal met het Sauerland (Sachsen-Westfalen) en de later naar Paderborn doorgetrokken wijnroute.

2. Voormalig meisjesschool

Gebouwd in 1769 door de kerkelijke gemeente als “Vrij Evangelisch-Lutherse meisjesschool”. Dit is één van de laatste bouwwerken, die ons nog herinneren aan vroegere christelijke en openbare scholen op de Burgberg. In het kader van de sanering van de oude binnenstad werd het gebouw in 1978 verbouwd tot woonhuis, behorend bij de stichting “St. Elisabeth”.

3. Liebfrauenkirche – Onze lieve Vrouwenkerk

De eerste steen van deze, naar het voorbeeld van de Elisabethskerk in Marburg en in gothische stijl opgetrokken kruiskerk werd in 1286 gelegd. Het meest waardevolle van de kerk, de aan de zuidkant aangebouwde Mariakapel, met haar 6 ½ m hoge stenen altaarwand, kwam in 1380 gereed. Verdere bezienswaardigheden van de kerk zijn het koor: gebrandschilderde gothische ramen uit het midden van de 14e eeuw, de geschiedenis van Gethsémane in reliëf uitgevoerd, tabernakel en de stenen kansel uit 1554.

1. De "Burgberg"
2. Voormalige Meisjesschool
3. Liebfrauenkirche - Onze lieve Vrouwenkerk
4. Bejaarden - en verpleegtehuis
5. Kerk "Hospitalkirche"
6. Stadhuis
7. Stadhuis - bekken
8. Vroegere Bierbrouerij
9. Steinhaus - Het stenen huis
10. Het patriciërshuis aan de Obermarkt
11. Heksentoren
12. Pferdemarkt 10-16
13. Geismarer Straße 3
14. Untermarkt 2-12
15. Untermarkt 14 und 16
16. Steingasse 17
17. Herbold'sches huis (Steingasse 1)
18. Neue Gasse 5
19. Ritterstraße 6-8
20. Neustädter Straße 49 (winkelstraat)
21. Neustädter Straße 35 (winkelstraat)
22. Iller en Mones figuren
23. Informatie-bord
24. Klooster St. Georgenberg

De, na de grote brand van 1476 aangebrachte muurschilderingen werden in 1962 in ere hersteld. Het orgel stamt uit 1746. Tengevolge van de reformatie werden in 1606 alle beelden en schilderijen vernield. Dit gebeurde onder leiding van de landgraaf Moritz von Hessen-Kassel. Daardoor werden de kerk en de Mariakapel van haar mooiste sieraden beroofd.

4. Bejaarden- en verpleegtehuis

Landgraaf Heinrich I. Von Hessen grondvestte in 1288 de stichting “St. Elisabeth” ter nagedachtinis aan zijn grootmoeder, de heilige Elisabeth, gravin van Thüringen. Het nieuw gedeelte dateert uit de jaren 1975 – 1977.

5. Kerk “Hospitalkirche”

Laatgothische kerk met krypt onder het koor. Gebouwd in 1515 in opdracht van de nonnen van de orde van Augustinus voor het naburige ziekenhuis.

Van 1679 tot 1958 behoorde de kerk aan de hervormde gemeente. Sedert 1958 is het van de evangelische (luthers en hervormd) kerk.

6. Stadhuis

Het raadhuis werd in 1509 in gothische stijl opgetrokken. Het werd in vakwerk gebouwd met twee verdiepingen en 10 torens. In de benedenverdieping vinden we een indrukwekkende hal. Aan de westzijde staat een achthoekige toren met een wenteltrap uit 1535. Op de bovenverdieping de trouwzaal en de zaal waar de raadsvergaderingen gehouden worden. Beeldgroepen in hout uitgesneden (zgn. Knaggen) met afbeeldingen van muzikanten en narren boven de zuid- en noordingang wijzen erop dat de zaal gebruikt werd voor allerlei festiviteiten. Deze figuren en het beeld van Christopherus aan de westzijde zijn vervaardigd door de bekende kunstenaar Philipp Soldan (1500 – 1570). De prachtig gemetselde baksteenmuren in het vakwerk met z'n verschillende vormen is typisch voor Frankenberg al treft men er een Neder-Duitse invloed in aan.